

NADAL-QUARESMA EN EL SACRAMENTARI DE SANT CUGAT DEL VALLÈS

Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, Ms. Sant Cugat 47
Edició i estudi

per Joan BELLAVISTA

L'edició de les tres-centes cinquanta-una peces litúrgiques, incloent-hi les rúbriques, del manuscrit monacal de Sant Cugat del Vallès, correspon al començament del text litúrgic i segueix, ininterrompudament, fins al dissabte abans del Diumenge de Rams. Presentem, doncs, el text i l'estudi de les misses del temps de Nadal, Epifania, Diumenges després de l'Epifania i Quaresma, del Ms. 47 de l'Arxiu de la Corona d'Aragó que, per raó del seu origen, anomenem de Sant Cugat. Fou escrit a finals del segle XII.

En estudis precedents ens hem ocupat de la Pre-quaresma i Quaresma d'aquest Sacramentari¹, i de la Setmana Santa². Amb finalitat diferent, ens proposem ara d'oferir, en aquesta i en successives etapes, el text litúrgic sencer, ni que sigui amb els *incipit*, amb indicació de la procedència i del lloc on es pot trobar la totalitat del text.

Precedeix l'edició del text un estudi dels formularis, agrupats segons unitats dels temps litúrgics. Notem que en anteriors estudis, per a la comparació amb el sacramentari de Trento, ens servíem de l'edició parcial d'aquest sacramentari, editada com a complement de l'edició del Sacramentari Gregorià, per Deshusses³. Per al present estudi disposem d'una edició completa del Sacramentari de Trento⁴.

Assenyalem, com a característica general, que el Sacramentari ja no encapçala els formularis amb la referència al títol estacional on primitivament

---

1. J. BELLAVISTA, *La Pre-Quaresma i la Quaresma en el Sacramentari de Sant Cugat del Vallès*. Barcelona, Arx. de la Corona d'Aragó, Ms. Sant Cugat 47. Miscel·lània Litúrgica Catalana III. Barcelona, IEC, 1984, pp. 47-56.

2. J. BELLAVISTA, *La Setmana Santa en el Sacramentari de Sant Cugat*, dins RCatT XI (1986) 106-117.

3. J. DESHUSSES, *Le Sacramentaire Grégorien. Ses principales formes d'après les plus anciens manuscrits*, Fribourg, Suïssa, 1971.

4. F. DELL'ORO, *II/A Fontes Liturgici Libri Sacramentorum*, Studia et editionem. Società Studi Trentini di Scienze Storiche, Trento 1986.

se celebrava la missa d'aquell dia. La tradició es manté encara en molts sacramentaris catalans, com és el cas del de Vic o Ripoll i, fins en el de Barcelona, un parell de segles posterior. Recordem, però, que alguns altres, com el del Museu Episcopal de Vic, Ms. 68, o el mateix *Missale Parvum*, de Vic, ja no conserven la tradició.

Un pas endavant en relació a la literatura dels manuscrits litúrgics anteriors, del país, el constatem en el fet de l'avenç del desenvolupament de l'aparell rubrical. Veiem com només amb un parell de segles s'ha avançat molt en aquest sentit. Ens adonem que, mentre en el Sacramentari de Ripoll les rúbriques que són, pràcticament, inexistents, el de Sant Cugat es manifesta com un expert. Vegeu, si no, la precisa explicació de com s'ha de dir la Missa de Santa Maria, *in die natalis domini*.

NADAL-EPIFANIA

Per bé que de poca rellevància, notem com el títol per a la primera missa de Nadal és *Missa in nocte*, com ho fa, per exemple, el *Missale Parvum*. Amb tot, la referència més comuna, en els altres sacramentaris, és a l'hora del cant del gall, com *in primo gallo*, o *in galli cantu*... La primera expressió no sembla indicar de manera tan precisa l'hora com ho podria fer la referència al cant del gall.

Després de l'Octava de Nadal, hi trobem la tradicional missa de Santa Maria. La particularitat rau en el complement del títol, *die circumcisionis*, que no es troba en els sacramentaris comparats. El títol es generalitza, posteriorment, fixant-se en un aspecte secundari del misteri nadalenc.

Pel que fa al nom que dóna als diumenges de després de l'Epifania, manté invariablement aquest nom, com fa també el Ms. 68 del Museu Episcopal de Vic. No barreja els noms d'Epifania i Teofania, com fa el de Ripoll, el *Missale Parvum* o el mateix sacramentari de Tortosa.

Podem dir, en síntesi, que per al Temps de Nadal el Sacramentari de Sant Cugat és molt fidel al tipus *Hadrianum*. La lleugera influència gelasiana que notem en l'Octava de Nadal, Vigília de l'Epifania i Octava, s'explica per l'absència d'aquestes misses en el Sacramentari Gregorià.

En els temps litúrgics que acabem de veure constatem que amb prou feines es pot parlar de variants, tant si es tracta de desplaçament de peces com de noves, en relació al model originari, si no és les que hem fet notar de dependència gelasiana, o del *Supplementum Hadrianum*, per als diumenges de després de l'Epifania. Ben diferentment del que passa en el temps de Quaresma, no hi hem trobat peces d'altra procedència, llevat de la secreta del cinquè diumenge de l'Epifania, núm. 77, pendent d'identificació.

PRE-QUARESMA - QUARESMA

La darrera part del treball, dedicat a la Pre-quaresma i a la Quaresma en el Sacramentari de Sant Cugat, ens permetrà de conèixer aspectes encara poc estudiats del nostre sacramentari, el qual de moment presenta un quadre ric en novetats. D'entrada constatem que aquests temps litúrgics presenten trenta-nou novetats de peces, o bé perquè són noves, o, almenys, desplaçades del lloc que ocupaven en el sacramentari *Hadrianum*. Una visió, en quadre sinòptic, d'aquestes peces, es pot trobar en un nostre anterior treball⁵.

Un grup de vuit variants formen les que podríem dir-ne de menys importància. Cada una d'aquestes vuit peces es troba en el Sacramentari Gregorià, però no en el lloc on les posa el nostre sacramentari. Elegir per a elles un nou lloc significa renunciar al que li assigna el SHad. No s'endevinen les raons del canvi de lloc d'aquestes peces, que són:

Al núm. 80, en el SHad, li correspon el lloc de la secreta del diumenge de Sexagèsima. El núm. 99 és la *super populum* del primer diumenge de Quaresma en el SHad. El núm. 153 és la secreta de la fèria VI de les Tépores de setembre. El núm. 154 és el postcommunio del SHad per a la fèria II després del Diumenge de Rams. Les corresponents als números 155, 200, 212, procedeixen de la llista de l'*Hadrianum* on figuren com a *alia orationes cottidianas*. En la seva nova destinació les tres són oracions *super populum*. El núm. 245, en el SHad, és la secreta del divendres de la setmana de Passió.

En un segon grup, també d'importància menor, hi veiem dues peces de procedència no gregoriana. La núm. 98 és comuna amb el Sacramentari de Verona. L'altra és la núm. 239. Procedeix del Sacramentari de Monza⁶. Comparteix aquesta mateixa variant el Sacramentari de Tortosa. El recurs al Sacramentari Gregorià, versió de Pàdua, ha estat insignificant. El Sacramentari de Sant Cugat només li va manllevar dues peces, la núm. 949 i la núm. 138. El *postcommunio* núm. 203, de procedència gelasiana, coincideix amb el núm. 123 del Sacramentari de Pàdua, com també és d'allà la secreta gelasiana de la fèria segona de la primera setmana de Quaresma, corresponent al núm. 143 del SPad.

Tampoc no es pot considerar de pes la referència als diversos còdexs derivats de l'*Hadrianum*, si hem de jutjar-ho per l'escàs nombre de peces que el nostre Sacramentari els ha manllevat. Només n'hi hem trobat dues, que són les números 96, 97 i 110.

El nombre més gran de peces manllevat als antics sacramentaris romans el fomen, de moment, les d'origen gelasian. De l'antic Sacramentari Gelasià han passat al nostre les següents: el *postcommunio* de Sexagèsima núm.

5. J. BELLAVISTA. *La Pre-Quaresma* 48-49.

6. A. DOLD-K. GAMBER, *Das Sakramentar von Monza*, Beuron 1957.

78, la secreta de la fèria V de Sexagèsima núm. 89, la secreta de la fèria II de la primera setmana de Quaresma núm. 104.

Del tercer dissabte de Quaresma procedeixen la secreta núm. 190, i l'oració *super populum* núm. 193. La *super populum* de la fèria III, de la quarta setmana de Quaresma, es pot trobar igualment en el Sacramentari Gelasià.

La secreta núm. 214, de la fèria V, corresponent a la quarta setmana, i, el *postcommunio* núm. 215, del mateix dia, també són d'origen gelasià. Finalment, la *super populum* núm. 231, del Diumenge de Passió, es troba entre les oracions de l'antic sacramentari romà.

Com ja advertíem en un altre estudi⁷, la influència que més sorprèn és la del sacramentari gregorià, manuscrit de Trento, que anomenem Sacramentari de Trento. Constatem l'existència de nou variants coincidents amb les d'aquell sacramentari. Heus-ne aquí la llista.

La peça núm. 88 és una col·lecta del sacramentari de Trento. La col·lecta núm. 118, no obstant la seva procedència gelasiana, coincideix amb la núm. 240 del Sacramentari de Trento. Es troba també, en la mateixa missa, en el núm. 31 del sacramentari de Tortosa.

Les restants peces s'agrupen en quatre formularis. Les peces números 179, 181 i 183 són, respectivament, la primera col·lecta, la primera secreta i el primer *postcommunio* del formulari de la fèria V, de la tercera setmana de Quaresma. Ocupen el mateix lloc en el Sacramentari de Tortosa, com també en el de Ripoll.

Els números 214 i 215 corresponen a la secreta i al *postcommunio* de la fèria V, en la quarta setmana. Són de procedència gelasiana, però corresponen, també, al formulari de Trento números 330 i 331, en la qual cosa hi ha igualment coincidència amb Tortosa i Ripoll.

Un grup compost pel *postcommunio* núm. 242, la *super populum* núm. 243, forma part del formulari de la fèria V de la Setmana de Passió. També coincideixen amb aquestes mateixes variants de Trento tant el Sacramentari de Tortosa com el de Ripoll.

Un darrer grup, amb peces coincidents amb el Sacramentari de Trento, el formen la col·lecta núm. 248, la secreta núm. 249 i el *postcommunio* núm. 250. Pertanyen al dissabte de la setmana de Passió. Com en els casos anteriors, descobrim en els sacramentaris de Tortosa i Ripoll les mateixes variants, en aquest dia.

Ens adonem de la diferència de novetats que aporta el temps de Quaresma en el nostre sacramentari si el comparem amb el temps de Nadal-Epifania. Entre les trenta-nou variants, testimoni dels casos que el Sacramentari de Sant Cugat deixa de seguir el protípus, n'hi ha unes que mereixen especial atenció. Es tracta de quatre peces procedents de l'antiga litúrgia hispànica. Són les secretes números 119, 198, 202 i la col·lecta núm. 213.

Per últim, manca encara trobar el parentiu de la secreta núm. 77.

---

7. J. BELLAVISTA. *La Pre-Quaresma* 54-56.

ANÀLISI DELS FORMULARIS LITÚRGICS

El Sacramentari de Sant Cugat comença per la festa del Nadal. Vénen, a continuació, els formularis de la resta de l'any litúrgic que, en el nostre cas, acaba amb l'Advent. Pel fet de posar l'Advent al final de l'any litúrgic veiem que ha adoptat la tradició gregoriana. És la mateixa opció que han fet altres sacramentaris catalans, com és el cas del de Ripoll.

1-4 NADAL

- 1-2 La diada de Nadal compta amb quatre formularis de missa, un per a la vigília i tres per a la festa. Tots ells s'inspiren en la més estricta tradició gregoriana.
- 3 En la *Missa de Luce* segueix el procediment del Sacramentari Gregorià d'incloure en el mateix formulari les tres oracions de la missa de santa Anastàsia, invertint, però, l'ordre. És una llibertat que també es permet el Ms. 47 de Sant Cugat.

És la mateixa solució que havia adoptat, abans del nostre, el sacramentari, procedent de Sant Joan de les Abadesses, Ms. 68 del Museu Episcopal de Vic, ff. 11^v-12. El Sacramentari de Barcelona, ff. 2-3, agrupa les oracions de la segona missa de Nadal i les de santa Anastàsia en dos formularis distints. No tots els sacramentaris catalans, més o menys contemporanis del nostre, tenen les oracions de la missa de santa Anastàsia. Un d'ells és el *Missale Parvum*, de Vic. El mateix passa amb el Sacramentari de Tortosa, Ms. 41 de l'Arxiu Capitular de Tortosa.

El fet que en el formulari no es parli del prefaci cal suposar que és un descuit rubrical.

- 4 El formulari *Ad Missam Maiorem* és el mateix del Sacramentari Gregorià, *Hadrianum*. En alguns sacramentaris catalans, com són el de MPar. de Vic, núm. 98, o bé el SBar, f. 3^v, i el de Tortosa, Ms. 41, f. 4, afegeixen una *alia postcommunio*.

5 MISSA DE SANTA MARIA

Missa Sanctae Mariae in die Natalis Domini és el títol que encapçala el formulari que segueix immediatament després de l'últim del dia de Nadal. Tot fa pensar que ens trobem amb un formulari de Nadal, però totalment de caire marià. La rúbrica que hi ha en el seu interior aclareix que es tracta d'una missa que cal dir una vegada al dia durant la setmana de Nadal. Totes les seves oracions fan referència a la Mare de Déu. Procedeixen del Sacramentari Adrià. La col·lecta és treteta de la llista complementària d'ora-

cions per a Nadal. La secreta i la postcomunió són les mateixes del dia 8 de setembre, festa de la Nativitat de Maria.

Entre els sacramentaris d'origen català només l'hem trobada en el de Tortosa, Ms. 41, f. 5. No és gaire explícit referent a l'ús d'aquesta missa, perquè l'esmentat sacramentari no presenta cap rúbrica explicativa sobre el moment de fer servir el formulari. Només hi consta el títol: *Alia Missa Sante Marie*. Pel fet de seguir immediatament la de Nadal cal suposar que és un formulari més d'aquest dia.

La rúbrica del nostre sacramentari, un xic desenvolupada, és un testimoni d'una evolució en el moment que comença a prendre cos l'apartat rubricat. Gràcies a ella ens assabentem del costum recent d'afegir oracions a l'oració col·lecta. En el nostre cas s'arriba fins a quatre oracions, seguides, pel fet de repetir cada dia les pròpies dels sants de l'octava de Nadal.

6-7 OCTAVA DE NADAL SANTA MARIA, DIA DE LA CIRCUMCISIÓ

- 6 La missa de l'octava de Nadal és d'origen gelasià. No es troba en el sacramentari Adrià. No solament el nostre, sinó també altres sacramentaris catalans prenen per a ells els formularis gelasià per a la missa de l'octava, però amb alguna variant. Dos sacramentaris, el *Missale Parvum*, de Vic, números 103, 104, 106, i l'altre el vigatà, Ms. 68, de Sant Joan de les Abadesses, ff. 13-13^v, en prenen tres oracions. El Sacramentari, procedent de Barcelona, Bibl. Vat. Lat. 3542, f. 3, manlleva una secreta al formulari gelasià. El Sacramentari tortosí, Ms. 41, en pren una altra.
- 7 La Missa de Santa Maria, en l'octava de Nadal, reproduceix la del SHad. Entre els sacramentaris catalans només la trobem en el SBar, f. 4, i en el del Museu Episcopal de Vic, Ms. 68, ff. 13^v-14. El títol del formulari, en aquests dos sacramentaris és més curt: senzillament, *Misse Sancte Marie*.

8 DIUMENGE DESPRÉS DE NADAL

- 8 Pel fet que el SHad només disposa de la col·lecta, per a aquest dia, el SCu, Ms. 47, manlleva les altres dues oracions al *Supplementum* del Sacramentari Adrià. La mateixa solució adopten el SBar, ff. 4-4^v, el Vic, Ms. 68, ff. 14-14^v, i el de Tortosa, Ms. 41, f. 5^v.

9-11 EPIFANIA I OCTAVA

- 9 El Sacramentari *Hadrianum* no coneix la missa de la Vigília de l'Epifania. El nostre Sacramentari de Sant Cugat s'inspira en la versió gregoriana, representada pel Sacramentari de Pàdua, números 55-57. Són les mateixes oracions de la missa de vigília que fa servir el Sacramentari gelasià. La solució adoptada pel de Sant Cugat és la mateixa adoptada per altres sacramentaris catalans: Ripoll, números 17-19; Vic, Ms. 68, ff. 14^v-15; Tortosa, Ms. 41, f. 5, i SBar, f. 4^v. No existeix en el MPar de Vic.
- 10 La missa del dia de l'Epifania correspon al text del SHad. Passa el mateix amb els restants sacramentaris catalans.
- 11 La missa de l'octava de l'Epifania no existeix en SHad. El Sacramentari Gelasià sí que la té. La col·lecta també es pot trobar en el núm. 93 del mateix sacramentari. El Sacramentari Gregorià, Ms. 162-163, de Cambrai, conté la missa per a aquesta octava, números 25, 26 i 27. És el model que segueix el Sacramentari, Ms. 47, de Sant Cugat. El mateix fan els sacramentaris de Ripoll, núm. 24; MPar, números 116 i 117; Vic, Ms. 68, ff. 16^v-17; STor 41, f. 5^v, i SBar, ff. 5^v-6.

12-17 DIUMENGES DE DESPRÉS DE L'EPIFANIA

Els sacramentaris *Hadrianum* i Gelasià no tenen formularis per als diumenges de després de l'Epifania. En el sacramentari que estudiem, els sis formularis per a aquest temps corresponen als del SupH. Només hi ha una excepció: la secreta del cinquè diumenge, de moment no identificada.

Els sacramentaris que utilitzem per al nostre estudi comparatiu segueixen la mateixa llei, amb poques excepcions. Són les que fem notar tot seguit. Una primera diferència és el canvi de secreta, en la primera dominica, en el SBar, f. 6^v, i STor 41, f. 6, que usen la provinent del Sacramentari de Trento, núm. 144. El SRip, núm. 26, fa el mateix. El Ms. 68 de Vic segueix el SHad, sense cap variant. El MPar té una secreta diferent per al tercer i cinquè diumenges, números 123 i 125, que coincideixen amb el text de dues col·lectes del SHad. del diumenge quart i sisè, d'aquests diumenges, números 1105 i 1111.

18-20 DIUMENGES DE SEPTUAGÈSIMA,
SEXAGÈSIMA I QUINQUAGÈSIMA

Els formularis d'aquests tres diumenges són els mateixos del SHad, si n'exceptuem les secretes de Sexagèsima i Quinquagèsima, que se n'aparten.

La secreta de Sexagèsima, encara no identificada, desplaça del seu lloc la de l'*Hadrianum*. Aquesta passa a ésser la de la Quinquagèsima. Els sacramentaris catalans de Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Ms. 68 del Museu Episcopal de Vic, Tortosa, Ms. 41, i *Missale Parvum* segueixen al peu de la lletra els formularis del SHad per a aquests tres diumenges. Se n'aparta el Sacramentari de Barcelona, que en registra una variant per a cada formulari. En ell la secreta de Septuagèsima, f. 8, és la del SGe, núm. 71, la de Sexagèsima f. 8^v, és el núm. 75, també del SGe. El *postcommunio* de Quinquagèsima, f. 8^v, correspon al núm. 87 del SGe. És a dir, el SBar. manlleva aquestes tres oracions a les corresponents dominiques del SGe. Notem, per altra banda, que també es troben en els mateixos diumenges en el Sacramentari Gregorià, Ms. de Pàdua.

De l'anterior comparació resulta l'originalitat de la secreta de Sexagèsima, difícil de saber en quina tradició cal emmarcar-la, si és que es tracta d'una autèntica originalitat.

21-24 DIMECRES DE CENDRA-DISSABTE ABANS I DIUMENGE DE QUARESMA

- 21 El formulari del Dimecres de Cendra és molt sobri, ni tan sols va precedit de la col·lecta, nº 153, del SHad, cosa que sí fan el STor 41, f. 8; Vic, Ms. 68, f. 21, i SBar, f. 9^v. El formulari conté estrictament les tres oracions del SHad. Ni rastre de les benediccions de la cendra, benedicció que no es descuiden els sacramentaris de Ripoll i Barcelona.
- 22 El formulari de missa per a la fèria V en els sacramentaris de Vic, Ms. 68, Ripoll i SBar, és el mateix que usa el SHad. El nostre sacramentari pren, pel seu compte, una col·lecta diferent. Procedeix del Sacramentari de Trento, de la diada l'Anunciació de Maria. La secreta la manlleva al Sacramentari Gelasià. La mateixa variant es constata en el Ms. 41 de Tortosa. Així, doncs, el nostre sacramentari només coincideix amb el SHad i amb els altres en el *postcommunio* i l'oració *super populum*.
- 23 La variant del *postcommunio* del SCu 47 és la mateixa que presenta el STor 41, f. 9, per a aquesta mateixa fèria IV. Els sacramentaris de Ripoll, Vic, Ms. 68, i SBar segueixen estrictament el model SHad, propi per a la fèria V.
- 24 Atès que l'aparició dels dissabtes és més tardana, el SCu 47 s'ha vist obligat a cercar en altres indrets les peces que componen el formulari d'aquest dissabte. Entre els sacramentaris catalans que ja contenen la missa per a aquest dissabte, tres d'ells coincideixen amb el de Sant Cugat. Són el Ripoll, números 87-89, el Ms. 68 de Vic, ff. 24-27, i el de Tortosa, Ms. 41, f. 9.

25-52 DIUMENGE I DE QUARESMA - IV DISSABTE DE QUARESMA

- 25 El I Diumenge de Quaresma no presenta variants en relació amb l'*Hadrianum* si no és la d'acontentar-se amb un formulari més reduït, no assumint les oracions *ad vespéros* i *ad fontes*. Gairebé tots els sacramentaris catalans fan el mateix.
- 26 La variant de la secreta, en la fèria II, manllevada al SGe 111 (= SPad 143), no la repeteix cap dels sacramentaris amb què comparem el nostre, llevat del STor 41, f. 9^v.
- 27 Per a la fèria III, el nostre sacramentari té una *super populum* diferent de la del SHad. La variant es troba també en el STor 41, f. 10. Els altres sacramentaris catalans resten fidels al SHad, llevat de la secreta diferent del SBar, f. 12, coincident amb la del SPad 143.
- 29 Com és habitual, en la fèria V apareixen diferències en relació amb el SHad. En el Ms. 47 la col·lecta i la secreta procedeixen de llocs diferents. La col·lecta del Sacramentari de Trento, n. 240, la secreta del *Liber Missarum* de Toledo, núm. 494. El STor 41, conté les mateixes dues variants.
- El SRip reté la mateixa col·lecta. Només resten del tot fidels al formulari del SHad el Ms. 68 de Vic i el SBar.
- 31 El fet que SCu 47 ometi un parell d'oracions del formulari del SHad té ben poca importància. Algun altre sacramentari català tampoc no s'ajusta del tot al nombre d'oracions del prototipus.
- 32 Només el STor 47, f. 11^v, coincideix amb la variant de la secreta del SCu 47. Els altres sacramentaris catalans reproduïxen fidelment el text del SHad.
- 36 En la confecció del formulari del segon Dijous de Quaresma es veuen dos corrents distints. Per un costat, hi ha coincidència de formularis entre els sacramentaris SCu 47, Ripoll, números 150, 151, 153, 154, i STor 41, f. 12^v. Notem que llevat de la col·lecta el Sacramentari de Trento, números 274-276, presenta les mateixes oracions. D'altra banda, el Ms. 68 de Vic, f. 30^v, i el SBar, f. 16, segueixen estrictament el SHad.
- 43 Dijous de la III setmana de Quaresma. Tots els sacramentaris catalans prenen per base el formulari del SHad. Alguns, com el nostre, les amplien, com són el SRip 184-187, 189-191, STor 41, f. 14, que encara conté més coincidències amb el SHad. També ho fa el SBar, ff. 18^v-19, encara que aquest darrer segueixi un ordre diferent. El Ms. 68 de Vic s'identifica del tot amb el SHad, no afegint noves oracions al formulari hadrià. És important adonar-se com la nova col·lecta, secreta i post-comunió, que afegeixen els tres sacramentaris catalans esmentats, procedeixen del sacramentari de Trento.
- 45 En aquest dissabte, SCu 47 presenta dos canvis en relació amb el SHad: la col·lecta i l'oració *saper populum*. El STor només divergeix a f. 15, amb el SHad en la *super populum*, que és la mateixa de

- SCu 47. El SRip, Vic 68, i SBar s'ajusten del tot al SHad. És a dir que només el SCu 47 presenta una col·lecta diferent.
- 47 En la fèria II hi ha coincidència de formulari entre SCu 47 i STor 41, f. 15^v, llevat que aquest darrer té postcomunió, diferent. La secreta és una peça B de la litúrgica hispànica, LMS 498. Els sacramentaris de Ripoll, números 207, 209, 210, Vic 68, ff. 35-35^v, i SBar, f. 20^v, tenen el mateix formulari del SHad.
- 48 Dos formularis, el SCu 47 i Tor 41, f. 15^v, en el quart dimarts de quaresma són iguals entre ells i només tenen de comú amb el SHad la col·lecta i la *super populum*. La secreta prové de la litúrgia hispànica LMS 470. Es diferencia d'ells el SRip, números 211, 212, 214, 215, que es manté fidel al SHad, cosa que també fa el SBar, ff. 20^v-21. També segueix el SHad el Ms. 68 de Vic, f. 36, si n'exceptuem la postcomunió *inter eius membra*.
- 49 L'única divergència que constatem en el formulari de la fèria IV del SCu 47, en relació amb del SHad, és compartida, també com a única, pel STor 41, f. 16. Es tracta de la postcomunió, que procedeix d'un altre indret del SHad i que es troba també en el SGe, n. 1396. La variant que ofereix el SBar, f. 21, consisteix en una segona col·lecta distinta del SHad. No se separen en res del SHad ni el SRip, números 216, 218, 220, 221, ni el SVic 68, ff. 36-36^v.
- 50 El formulari de la fèria V, SCu 47, només té comú amb el SHad, l'oració *super populum*. El STor 41, f. 16, és exactament igual. La col·lecta d'ambdós és hispànica LMS 1223. Les oracions secreta núm. 224, el postcomunió núm. 226, i la *super populum* núm. 227, del SRip són les mateixes dels dos manuscrits esmentats. De les dues col·lectes que té, la segona, núm. 223, coincideix amb la del SHad i la primera, núm. 222, amb la del Sacramentari de Trento, núm. 329. Constatem que la secreta i la postcomunió d'aquests tres sacramentaris són també les mateixes del Sacramentari de Trento, números 330, 331, però tenen origen gelasià⁸, per a aquesta fèria V. Els sacramentaris, SVic 68, ff. 37-37^v, i SBar, ff. 21-22, no s'aparten del SHad.

54-59 SETMANA DE PASSIÓ

- 54 En la fèria II, el SCu 41 només s'aparta del formulari del SHad per l'oració *super populum*. El STor 41, f. 17, fa el mateix. Aquest darrer, però, també té diferent de la del SHad la secreta, que és la del SGe 121. El SRip, números 242, 243, 245, 246, el SVic 68, ff. 39-39^v, i el SBar, ff. 23-23^v, no presenten cap variant en relació al SHad.
- 56 Les oracions del SRip, números 252, 253, 255, 256, SVic 68, ff. 40-41^v,

8. SGe números 185 i 247.

SBar, f. 24, són les mateixes del SHad. Se n'aparten, per a l'oració *super populum*, el SCu 47, i el STor 41, f. 19^v. El text de l'oració, en els dos darrers, correspon amb el del Sacramentari de Monza, núm. 618.

- 57 Per a la fèria V, el SCu 47, només té en comú amb el SHad la col·lecta i la secreta. La postcomunió i la *super populum*, són les de Sacramentari de Trento, números 358-359. El SBar manté un grau superior de fidelitat separant-se de l'*Hadrianum* només per la secreta, f. 24, que correspon al Sacramentari de Trento, núm. 357. El SRip, números 257, 258, 260, 261, el SVic 68, f. 41, i el de STor 41, f. 18, tenen en comú el mateix formulari, totalment diferent del SHad i coincident amb el del Sacramentari de Trento, números 356-359.
- 58 La secreta del SCu 47, com a única variant que s'aparta del SHad, és compartida amb el STor 41, ff. 18-19. És de procedència gelasiana. El SRip, números 262, 263, 265, 266, el SVic 68, ff. 41-42, i el SBar, s'ajusten al formulari del SHad.
- 59 El formulari de SCu 47, del dissabte de Passió, és idèntic al del STor 41, f. 18, i al de SRip, números 267, 269, 271, 272, però amb una oració menys, car el nostre no té l'*alia* col·lecta, del SRip 268. És justament aquesta *alia* la que assumeix com a secreta el SVic 68. La col·lecta, la secreta i la postcomunió dels sacramentaris de Sant Cugat i de Ripoll són precisament les del formulari del Sacramentari de Trento, números 364-367. El SVic 68 coincideix amb els anteriors en l'oració col·lecta, *Presta quesumus* (que fa servir de postcomunió) i *Adesto* (que utilitza com a *super populum*). Totes tres es troben en el formulari de Trento per al dissabte de Passió.

No establim comparació amb el SBar pel fet que no té formulari per a aquest dissabte.

El formulari d'aquest dissabte, es pot dir que en tots els sacramentaris catalans és coincident amb el de Trento, els quals només prenen del SHad la *super populum*. La col·lecta *Proficiat* del SHad només l'utilitza, com a *alia*, el de Ripoll, i el Ms. 68 de Vic, com a secreta.

1

IN VIGILIA NATIVITATIS DOMINI NOSTRI IHESU CHRISTI

- 1 *Hic non dicitur nisi una collecta. Nec Gloria in excelsis deo dicitur.*
- 2 *Deus qui nos redemptionis nostre annua expectatione letificas ./.f. 25/* (SHad 33)
- 3 *Secreta. Da nobis quesumus omnipotens deus ut sicut adoranda...* (SHad 34)
- 4 *Post com. Da nobis domine quesumus unigeniti filii...* (SHad 35)

2

MISSA IN NOCTE

- 5 *Collecta.* Deus qui hanc sacratissimam noctem... (SHad 36)
- 6 *Secreta.* Accepta tibi sit domine quesumus hodiernae festivitatis oblatio... (SHad 37)
- 7 *Prefatio.* Eterne deus. Quia per incarnati (SHad 38)
- 8 Communicantes et noctem sacratissimam celebrantes qua beate Marie intemerata virginitas /f. 25v/... (SHad 39)
- 9 *Post com.* Da nobis quesumus domine deus noster ut qui natiuitate domini... (SHad 40)

3

MISSA DE LUCE

- 10 Da quesumus omnipotens deus ut qui noua incarnati uerbi tui luce ... (SHad 42)
- 11 *Collecta sancte Anastasie.* Da quesumus omnipotens deus ut qui beate Anastasie sollempnia collimus... (SHad 41)
- 12 *Finita collecta de sancta Anastasia mox subsequitur.*
- 13 *Secreta.* Munera nostra quesumus domine natiuitatis hodiernae misteriis... (SHad 44)
- 14 *Alia.* Accipe quesumus domine munera dignanter oblata et beate... (SHad 43)
- 15 *Infra <a>ctione.* Communicantes et diem sacratissimum celebrantes. *Ut supra* (núm. 8) /f. 26/ (SHad 39)
- 16 *Post com.* Huius nos domine sacramenti semper nouitas natiuitatis... (SHad 48)
- 17 *Alia post com.* Saciasti domine familiam tuam muneribus sacris... (SHad 47)

4

IN DIE AD MISSAM MAIOREM

- 18 *Collecta.* Concede quesumus omnipotens deus ut nos unigeniti tui... (SHad 49)
- 19 *Secreta.* Oblata domine munera noua unigeniti tui natiuitate... (SHad 50)
- 20 *Prefatio.* Quia per incarnati uerbi (SHad 51)
- 21 *Infra actione.* Communicantes et diem. *Ut supra* (núm. 8)
- 22 *Post com.* Presta quesumus omnipotens deus ut natus hodie saluator... (SHad 53)

5

MISSA SANCTE MARIE IN DIE NATALIS DOMINI

- 23 Omnipotens sempiterne deus qui hunc diem per incarnationem verbi tui... /f. 26^v/ (SHad 58)
- 24 *Secreta*. Unigeniti tui domine nobis succurrat humanitas ut qui... (SHad 682)
- 25 *Post com.* Sumpsimus domine celebritatis annue votiva sacramenta presta quesumus ut intercedente beata et gloriosa dei genitrice Maria... (SHad 683)
- 26 *Missa supra scripta per totam septimanam semel in die dicetur et Gloria in excelsis deo et prefatio et communicantes. Ceterae collectae hodiernae dicentur in die sancti Stephani. Missa I^a. Concede quesumus. II^a. Da nobis quesumus domine. In die sancti Iohannis. I^a. Collecta. Concede quesumus. II^a. Ecclesiam tuam. III^a. Da nobis quesumus domine. In die sanctorum Inocentium. I^a. Collecta. Concede quesumus. II^a. Deus cuius hodierna die. III^a. Da nobis quesumus domine. IIII^a. Ecclesiam tuam. Reliquis autem diebus qui secuntur. I^a. Collecta. Concede quesumus. II^a. Da nobis quesumus. III^a. Ecclesiam tuam. IIII^a. Deus cuius. In die sancti Silvestri primo loco interponetur haec collecta. /f. 27/ Da quesumus omnipotens deus. Et cetera ut supra.*

6

IN OCTAVA DOMINI

- 27 *Collecta*. Deus qui nobis nati salvatoris diei celebrare concedis octavum... (SGe 48)
- 28 *Secreta*. Presta quesumus ut per haec munera quae domini nostri... (SGe 50)
- 29 *Prefatio*. Qui per incarnati.
- 30 *Infra octava. Communicantes require retro in natale domini* (núm. 8)
- 31 *Post com.* Presta quesumus domine ut quod salvatoris nostri Ihesu Christi recensita nativitate... (SGe 52)

7

MISSA SANCTE MARIE IN DIE CIRCUMCISIONIS

- 32 Deus qui salutis eterne beate Marie... (SHad 82)
- 33 *Secreta*. Muneribus nostris quesumus domine precibusque susceptis... (SHad 83)

- 34 *Prefatio.* Qui per incarnati (SHad 51)
 35 *Communicantes.*
 36 *Post com.* /f. 27v/ Hec nos comunio domine purget a crimine... (SHad 84)
 37 *In die circumcisionis domini prefatio et communicantes ad utramque missam dicatur. Ipsa vero missa scilicet Deus qui salutis eterne. Per III^{or} dies qui secuntur pro commemoratione natale domini repetatur.*

8

DOMINICA POST NATALE DOMINI

- 38 *Collecta.* Omnipotens sempiterne deus dirige actus nostros... (SHad 85, SupH 1093)
 39 *Secreta.* Concede quesumus domine ut oculis tue maiestatis... (SupH 1094)
 40 *Post com.* Per huius domini operatione misterii... (SupH 1095)
 41 *Si contingerit ut superior missa dicatur in dominica ante circumcisionis hec collecta de natale Concede quesumus dicetur, non tamen prefatio nec communicantes. Si ab ipso die circumcisionis vel postea. Deus qui salutis.*

9

IN VIGILIA EPYPHANIE

- 42 *Collecta.* Corda nostra quesumus domini ventura festivitas splendor illustret... /f. 28/ (SGe 57)
 43 *Secreta.* Tribue quesumus domine ut cum presentibus immolemus sacrificis... (SGe 58)
 44 *Post com.* Illumina quesumus domine populum tuum et splendor glorie tue... (SGe 60)

10

IN DIE EPYPHANIE

- 45 *Collecta.* Deus qui hodierno die unigenitum tuum... (SHad 87)
 46 *Secreta.* Ecclesie tue quesumus domine dona propicius intueri... (SHad 88)
 47 *Infra actionem.* Communicantes et diem sacratissimum celebrantes que unigenitus tuus... (SHad 90)

- 49 /f. 28^v/ *Post com.* Presta quesumus omnipotens deus ut quod solempnia celebramus... (SHad 91)
- 50 *Superior prefatium et communicantes tantumodo in die epyphanie ad utramque missam dicatur.*

11

IN OCTAVIS EPYPHANIE

- 51 *Collecta.* Deus cuius unigenitus in substantia nostre carnis apparuit... (SGe 62, Var Cod 25)
- 52 *Secreta.* Hostias tibi domine pro nati filii tui apparicione... (SGe 64, Var Cod 26)
- 53 *Post com.* Celesti lumine super nos et ubique preveniet... (SGe 67, Var Cod 27)

12

DOMINICA POST EPYPHANIE

- 54 Vota quesumus domine supplicantis populi celesti pietate... (SupH 1096)
- 55 *Secreta.* Oblatum tibi domine sacrificium vivificet nos semper... (SupH 1097)
- 56 *Post com.* Supplices te rogamus omnipotens deus /f. 29/ ut quos... (SupH 1098)

13

DOMINICA II^a POST EPYPHANIE

- 57 Omnipotens sempiterne deus qui celestia simul et terrena... (SupH 1099)
- 58 *Secreta.* Oblata domine munera sanctifica... (SupH 1100)
- 59 <*Post com.*> Augeatur in nobis domine quesumus... (SupH 1101)

14

DOMINICA III^a POST EPYPHANIE

- 60 Omnipotens sempiterne deus infirmitatem nostram... (SupH 1102)

- 61 *Secreta*. Hec hostia domine quesumus emundet nostra delicta... (SupH 1103)
 62 *Post com.* Quos tanti domine largiris uti misteriis... (SupH 1104)

15

DOMINICA III^a

- 63 *Collecta*. Deus qui nos in tantis periculis constitutos... /f. 29^v/ (SupH 1105)
 64 *Secreta*. Concede quesumus omnipotens deus ut huius sacrificii... (SupH 1106)
 65 *Post com.* Munera tua nos deus... (SupH 1107)

16

DOMINICA V^a

- 66 *Collecta*. Familiam tuam quesumus domine continua pietate custodi... (SupH 1108)
 67 *Secreta*. Sacrificia quesumus domine hec munera tue maiestatis oblata et omnium nostrorum propicius dimitte peccata. Per.
 68 *Post com.* Quesumus omnipotens deus ut illius salutaris capiamus effectum... (SupH 1110)

17

DOMINICA VI^a

- 69 *Collecta*. Conserva populum tuum deus et tua munera... (SupH 1111)
 70 *Secreta*. Hec nos oblatio deus mundet quesumus et renovet et /f. 30/ gubernet... (SupH 1112)
 71 *Post com.* Celestis domine pasti deliciis... (SupH 1113)

18

DOMINICA LXX AD SANCTUM LAURENTIUM FORIS MURUM

- 72 *Ab hic usque pasca non dicitur* Gloria in excelsis deo
 73 Preces populi tui quesumus domine clementer exaudi... (SHad 144)
 74 *Secreta*. Mumeribus nostris quesumus domine precibusque susceptis... (SHad 145)
 75 *Post com.* Fideles tui deus perpetua dona firmentur... (SHad 146)

19

DOMINICA IN LX^a

- 76** *Collecta.* Deus qui conspicias quia ex nulla... (SHad 147)
77 *Secreta.* Oblata tibi domine sacrificia quesumus ut placatus accipias, suscepta benedicas, benedicta sanctifices, santificata distribuas, et nobis famulis tuis misericordiam largiaris. Per.
78 *Post com.* Sacre nobis quesumus domine mense libatio et pie conversationis /f. 30°/ ... (SGe 72)

20

DOMINICA IN L^a

- 79** *Collecta.* Preces nostras quesumus domine clementer exaudi... (SHad 150)
80 *Secreta.* Oblatum tibi domine sacrificium... (SHad 148)
81 *Post com.* Quesumus omnipotens deus ut qui celestia alimenta... (SHad 152)

21

FERIA III^a IN CAPUT IEIUNII

- 82** *Oremus. Flectamus genua. Levate. Collecta.* Presta domine fidelibus tuis et ieiunorum... (SHad 154)
83 *Secreta.* Fac nos quesumus domine his muneribus... (SHad 155)
84 *Prefatio.* Qui corporali ieiunio... (SHad 1546)
85 *Hec prefatio cotidie usque ad cenam domini exceptis diebus dominicis repetatur.*
86 *Post com.* Percepta nobis domine prebeant sacramenta... (SHad 156)
87 /f. 31/ *Super populum. Humiliate capita.* Inclinantes se domine maiestati tue... (SHad 157)

22

FERIA V^a

- 88** *Collecta.* Da quesumus domine fidelibus tuis ieiunis paschalibus convenienter aptari... (STre 214).
89 *Secreta.* Suscipe creator omnipotens deus que ieiunantes... (SGe 116)
90 *Post com.* Celestis domine benedictione percepta... (SHad 160)

- 91** *Super populum. Humiliate.* Parce domine parce populo tuo... (SHad 161)

23

FERIA VI^a

- 92** *Collecta.* Incolata ieiunia benigno favore proseguere... /f. 31^v/ (SHad 162)
93 *Secreta.* Sacrificium domine paschalis observancie... (SHad 163)
94 *Post com.* Repleti sumus domine donorum... (SHad 157)
95 *Super populum.* Tuere domine populum tuum... (SHad 165)

24

SABBATO

- 96** *Collecta.* Observationis huius annua celebritate letantes... (Var Cod 71)
97 *Secreta.* Suscipe domine sacrificium... (Var Cod 90)
98 *Post com.* Celestis vite munere vegetati... (SVer 658)
99 *Super populum.* /f. 32/ Adesto domine supplicationibus nostris... (SHad 170)

25

DOMINICA IN INICIA XL^a

- 100** *Collecta.* Deus qui ecclesiam tuam annua quadragessimi observatione purificas... (SHad 166)
101 *Secreta.* Sacrificium quadragessimalis inicio... (SHad 167)
102 *Post com.* Tui nos domine sacramenti libatio... (SHad 168)

26

FERIA II^a

- 103** *Collecta.* Convertte nos domine salutaris nostri... (SHad 171)
104 *Secreta.* Accepta tibi sit domine nostre devotionis oblatio... (SGe 111)
105 *Post com.* Salutaris tui domine munere satiati /f. 32^v/ supplices... (SHad 173)
106 *Super populum.* Absolve quesumus domine nostrorum vincula peccatorum... (SHad 174)

27

FERIA III^a

- 107 *Respice domine populum tuum...* (SHad 175)
 108 *Secreta*. Oblatis quesumus domine placare muneribus... (SHad 176)
 109 *Post com*. Quesumus omnipotens deus ut illius salutaris... (SHad 177)
 110 *Super populum*. Super populum tuum quesumus domine benedictio copiosa... (Var Cod 76)

28

FERIA III^a IN III^{or} TEMPORA

- 111 *Hic dicitur* Dominus vobiscum. Oremus. Flectamus.
 112 *Preces nostras* quesumus domine clementer exaudi... (SHad 179)
 113 *Hic non dicitur* Dominus vobiscum *sed* Oremus. Flectamus genua.
 114 *Devotionem populi tui* domine quesumus benignus intende... /f. 33/
 (SHad 180)
 115 *Secreta*. Hostias tibi domine placationis offerimus... (SHad 181)
 116 *Post com*. Tui domine perceptio sacramenti... (SHad 182)
 117 *Super populum*. Mentis nostras quesumus domine... (SHad 183)

29

FERIA V^a

- 118 *Collecta*. Omnipotens sempiterne deus qui in observatione ieiuni...
 (SGe 105)
 119 *Secreta*. Suscipe quesumus domine ieiunium nostrum... (LMT 494)
 120 *Post com*. Tuorum nos domine largire donorum... (SHad 186)
 121 *Super populum*. Da quesumus domine populis christianis... /f. 33v/
 (SHad 187)

30

FERIA VI^a

- 122 *Collecta*. Esto domine propicius plebi tue... (SHad 188)
 123 *Secreta*. Suscipe quesumus domine nostris oblata serviciis... (SHad 189)
 124 <*Post com*> Per huius domine operatione misterii... (SHad 190)
 125 <*Post co*> {munio.} <*Super populum*> Exaudi misericors deus et mentibus nostris... (SHad 191)

31

SABBATO IN XII LECTIONES

- 126 *Hic non dicitur Dominus vobiscum usque post Benedictus es, sed Oremus et Flectamus genua.*
- 127 *Populum tuum quesumus domine propicius respice et ab eo...* (SHad 192)
- 128 *Alia. Deus qui nos in tantis periculis constitutos...* (SHad 193)
- 129 *Alia. Protector noster aspice deus ut qui malorum...* (SHad 194)
- 130 *Item oremus. /f. 34/. Adesto quesumus domine supplicationibus nostris...* (SHad 195)
- 131 *Alia. Actiones nostras quesumus domine aspirando preveni...* (SHad 198)
- 132 *Hic dicitur Dominus vobiscum sine Flectamus genua.*
- 133 *Deus qui tribus pueris mitigasti flamas igni...* (SHad 199)
- 134 *Hac collecta finita mox sequitur apostolica lectio nisi fuerit festum aliquius sancti.*
- 135 *Secreta. Presentibus sacrificiis domine ieiunia nostra sanctifica...* (SHad 200)
- 136 *Post com. Sanctificationibus tuis omnipotens deus et ieiunia nostra...* (SHad 201)

32

DOMINICA II^a IN XL^a

- 137 *Collecta. Deus qui nos conspicias omnium nos virtute destitui...* (SHad 202)
- 138 *Secreta. Ecclesie tue domine munera placatus assume et /f. 34v/ misericors...* (SHad 506)
- 139 *Post com. Supplices te rogamus omnipotens deus ut quos tuis...* (SHad 204)

33

FERIA II^a

- 140 *Collecta. Presta quesumus omnipotens deus ut familia tua...* (SHad 205)
- 141 *Secreta. Hec hostia domine placationis et laudis...* (SHad 206)
- 142 *Post com. Hec nos comunio domine purget a crimine...* (SHad 207)
- 143 *Super populum. Adesto supplicationibus nostris omnipotens deus...* (SHad 208)

34

FERIA III^a

- 144 *Collecta*. Perfice quesumus domine benignus in nobis... (SHad 209)
 145 *Secreta*. Sanctificationem tuam nobis domine... /f. 35/ (SHad 210)
 146 *Post com.* Ut sacris domine reddamus digni muneribus... (SHad 211)
 147 *Super populum*. Propiciare domine supplicationibus nostris... (SHad 212)

35

FERIA IIII^a

- 148 *Collecta*. Populum tuum propicius respice... (SHad 213)
 149 *Secreta*. Hostias tibi domine quas tibi offerimus... (SHad 214)
 150 *Post com.* Sumptis domine sacramentis... (SHad 215)
 151 *Super populum*. Deus innocentie restitutor et amator (SHad 216)

36

FERIA V^a

- 152 *Collecta*. Presta nobis domine quesumus gratia tua... /f. 35^v/ (SHad 217)
 153 *Secreta*. Accepta tibi sint domine nostri dona ieiunii... (SHad 710)
 154 *Post com.* Prebeant nobis domine divinam tua sancta fervorem... (SHad 317)
 155 *Super populum*. Respice domine propicius plebem tuam... (SHad 897)

37

FERIA VI^a

- 156 *Collecta*. Da quesumus omnipotens deus ut sacro nos purificante ieiunio... (SHad 221)
 157 *Secreta*. Hec in nobis sacrificia deus... (SHad 222)
 158 *Post com.* Fac nos quesumus domine accepto pignore saluti... (SHad 223)
 159 *Super populum*. Da quesumus domine populo tuo... (SHad 224)

38

SABBATO

- 160** *Collecta.* Da domine nostris efectum /f. 36/ ieiunis... (SHad 225)
161 *Secreta.* His sacrificiis domine concede placatus... (SHad 226)
162 *Post com.* Sacramenti tui domine divina libatio... (SHad 227)
163 *Super populum.* Familiam tuam quesumus domine continua pietate... (SHad 228)

39

DOMINICA III^a IN XL^a

- 164** *Collecta.* Quesumus omnipotens deus vota humilium respice... (SHad 229)
165 *Secreta.* Hec hostia domine quesumus... (SHad 230)
166 *Post com.* A cunctis nobis domine reatibus et periculis... (SHad 231)

40

FERIA II^a

- 167** *Collecta.* Cordibus nostris quesumus domine spiritum sanctum... / f. 36^v/ (SHad 232)
168 *Secreta.* Munus quod tibi domine nostre servitutis... (SHad 233)
169 *Post com.* Presta nobis quesumus omnipotens et misericors deus... (SHad 234)
170 *Super populum.* Subveniat nobis domine misericordia tua... (SHad 235)

41

FERIA III^a

- 171** *Collecta.* Exaudi nos omnipotens et misericors deus... (SHad 236)
172 *Secreta.* Per hec veniat quesumus domine sacramenta nostre redemptionis... (SHad 237)
173 *Post com.* Sacris domine misteriis expiati... (SHad 238)
174 *Super populum.* Tua nos domine propitiatione defende... (SHad 239)

42
FERIA III^a

- 175** *Collecta*. Presta nobis domine quesumus... /f. 37/ (SHad 240)
176 *Secreta*. Suscipe quesumus domine preces populi tui... (SHad 241)
177 *Post com.* Sanctificet nos domine qua pasti sumus... (SHad 242)
178 *Super populum*. Concede quesumus omnipotens deus ut qui... (SHad 243)

43
FERIA V^a

- 179** *Collecta*. Concede quesumus omnipotens deus ut ieiunorum... (STre 300)
180 *Allia collecta*. Magnificet te domine... (SHad 244)
181 *Secreta*. Fac nos quesumus domine ad sancta misteria... (STre 301)
182 *Alia secreta*. In tuorum domine preciosa morte... /f. 37^v/ (SHad 245)
183 *Post com.* Sacramenti tui domine veneranda perceptio... (STre 302)
184 *Alia post com.* Sit nobis domine sacramenti tui certa salvatio... (SHad 246)
185 *Super populum*. Subiectum tibi populum quesumus domine... (SHad 247)

44
FERIA VI^a

- 186** *Collecta*. Ieiunium nostrum quesumus domine benigno favore... (SHad 248)
187 *Secreta*. Respice domine propicius ad munera que sacramus... (SHad 249)
188 *Post com.* Huius nos domine perceptio... (SHad 250)
189 *Super populum*. Presta quesumus omnipotens deus ut qui in tua protectione... (SHad 251)

45
SABBATO

- 190** *Collecta*. Ieiunia quesumus domine quas sacris exequimur insti/f. 38/tutis... (SGe 268)
191 *Secreta*. Concede quesumus omnipotens deus ut huius sacrificii... (SHad 253)

- 192** *Post com.* Quaesumus omnipotens deus ut inter eius membra... (SHad 254)
193 *Super populum.* Respice domine propicius ad plebem tuam... (SGe 118)

46

DOMINICA III^a IN XL^a

- 194** *Collecta.* Concede quesumus omnipotens deus ut qui ex nostra... (SHad 256)
195 *Secreta.* Sacrificiis presentibus domine quesumus... (SHad 257)
196 *Post com.* Da nobis omnipotens deus ut sancta tua... (SHad 258)

47

FERIA II^a

- 197** *Collecta.* Presta quesumus omnipotens deus ut oblationes sacras... /f. 38^v/ (SHad 260)
198 *Secreta.* Benedic quesumus domine hoc sacrificium... (LMS 498)
199 *Post com.* Sumptis domine salutaribus sacramentis... (SHad 262)
200 *Super populum.* Adsit nobis quesumus propitiatio tua... (SHad 908)

48

FERIA III^a

- 201** *Collecta.* Sacre nobis quesumus domine observationis ieiunium... (SHad 264)
202 *Secreta.* Oblatis tibi domine sacrificiis quesumus ut benedictionem impercias et ieiunantium votis propiciatione solita benedices (LMS 470)⁹.
203 *Post com.* Sit nobis domine quesumus cibus sacer... (SGe 76)
204 *Super populum.* Misere nobis populo tuo et continuis tribulationibus... (SHad 267)

---

9. La *Secreta* només reproduïx la segona part del text de LMS, que comença: *Humiliatis corporibus*

49
FERIA III^a

- 205** Dominus vobiscum. Oremus, Flectamus genua. Levate.
206 /f. 39/ Deus qui est iustis premia... (SHad 268)
207 *Hac collecta finita sequitur lectio.* Hec dicit dominus. R/ Venite filii.
Hic non repetatur Dominus vobiscum sed Oremus. Flectamus genua.
 Levate.
208 Presta quesumus omnipotens deus ut quos ieiunia... (SHad 269)
209 *Deinde sequitur cetere usitate collecte.*
210 *Secreta.* Supplices te domine rogamus ut hiis sacrificiis... (SHad 270)
211 *Post com.* Sacramenta que sumpsimus domine deus noster... (SHad 271)
212 *Super populum.* Benedictionem tuam domine populis fidelibus... (SHad 913)

50
FERIA V^a

- 213** *Collecta.* /f. 39^v/ Populi tui deus defensor et rector... (LMS 1223)¹⁰
214 *Secreta.* Efficiatur hec hostia domine quesumus... (SGe 185)
215 *Post com.* Sancta tua nos domine quesumus... (SGe 247)
216 *Super populum.* Populi tui deus institutor et rector... (SHad 276)

51
FERIA VI^a

- 217** *Collecta.* Deus qui ineffabilibus mundi renovas sacramentis... (SHad 277)
218 *Secreta.* Munera nos domine quesumus... (SHad 278)
219 *Post com.* Hec nos quesumus domine participatio sacramenti... (SHad 279)
220 *Super populum.* /f. 40/ Quesumus omnipotens deus ut infirmitatis nostre... (SHad 280)

10. És força semblant a SVer 862.

52

SABBATO

- 221** *Collecta.* Fiat domine quesumus per gratiam tuam... (SHad 281)
222 *Secreta.* Oblationibus quesumus domine placare muneribus... (SHad 282)
223 *Post com.* Tua nos quesumus domine sancta purificant... (SHad 283)
224 *Super populum.* Deus qui sperantibus in te... (SHad 284)

53

DOMINICA IN PASSIONE DOMINI

- 225** *Collecta.* Quesumus omnipotens deus familiam tuam... (SHad 285)
226 *Secreta.* Hec munera domine quesumus et vincula nostra... (SHad 286)
227 *Post com.* Adesto nobis domine deus noster et quos /f. 40v/ (SHad 287)

54

FERIA II^a

- 228** *Collecta.* Sanctifica quesumus domine nostra ieiunia... (SHad 288)
229 *Secreta.* Concede nobis domine deus noster ut hec hostia... (SHad 289)
230 *Post com.* Sacramenti tui quesumus domine participatio salutaris... (SHad 290)
231 *Super populum.* Benedictio domine quesumus in tuis fidelibus copiosa descendat... (SGe 262)

55

FERIA III^a

- 232** *Collecta.* Nostra tibi quesumus domine sint accepta ieiunia... (SHad 292)
233 *Secreta.* Hostias tibi domine defferimus immolandas... (SHad 293)
234 *Post com.* Da quesumus omnipotens deus ut que divina sunt... (SHad 294)
235 /f. 41/ *Super populum.* Da nobis quesumus domine perseverantes in... (SHad 295)

56
FERIA III^a

- 236 <Collecta>. Sanctificato hoc ieunio deus... (SHad 296)
 237 *Secreta*. Annue nobis misericors deus... (SHad 297)
 238 *Post com.* Celestis doni benedictione percepta... (SHad 298)
 239 *Super populum*. Protegat quesumus domine tua dextera... (Monza 618)

57
FERIA V^a

- 240 *Collecta*. Presta quesumus omnipotens deus ut dignitas conditionis humane... (SHad 300)
 241 *Secreta*. Domine deus noster qui in his pocius creaturis... /f. 41^v/ (SHad 301)
 242 *Post com.* Vegetet nos quesumus domine semper et innovet... (STre 358)
 243 *Super populum*. Sucurre quesumus domine populo tuo... (SHad 841 = STre 359)

58
FERIA VI^a

- 244 *Collecta*. Cordibus nostris domine spiritum sanctum tuum benignus infunde... (SHad 304)
 245 *Secreta*. Purifica nos misericors deus ut ecclesie tue... (SHad 274)
 246 *Post com.* Sumpti sacramenti domine perpetua nos... (SHad 306)
 247 *Super populum*. Concede quesumus omnipotens deus ut qui protectionis tue... /f. 42/ (SHad 307)

59
SABBATO

- 248 *Collecta*. Da nobis quesumus domine observanciam ieiuniorum... (STre 364)
 249 *Secreta*. Presta quesumus omnipotens deus ut ieiuniorum placatus... (STre 365)
 250 *Post com.* Adesto domine fidelibus tuis et quos celestibus... (STre 366)
 251 *Super populum*. Tueatur quesumus domine dextera tua... (SHad 311)

Joan BELLAVISTA

Camí de Sant Nicolau, 4

08480 L'AMETLLA DEL VALLÈS (Barcelona)

Summary

The present study includes a part of the issue of St. Cugat del Vallès Sacramentary, the MS. 47 (XII C.), actually in the archive of the Corona d'Aragó (Barcelona). Its main interest lays on the fact that it is monacal and belongs to the area of Barcelona. The three hundred fifty one pieces of the present issue belong to the beginnings of this Sacramentary and relate to the Liturgical Seasons of Christmas-Epiphany-Lent. The Holy Week studied and published by the same author, has been excluded. Together with this actual issue there is the study and origin of each piece as well as the formularies analysis, generally the ones belonging to the Mass, which join these pieces. Starting from the comparative method, the relationship between the old Roman Sacramentaries and the Catalan near to ours, is established. Leaving apart other interesting verifications, the scholar is aware that it is about a Gregorian model of Hadrian kind with local variants which differentiate it from other Catalan Sacramentaires.